

xiens est, non creatura in Dei nomine electa, non ut esset cœpit ex nihilo; sed exiit a manente, & existit significationem habet natiuitatis, non inchoationis. *Augustinus* (tract. 103.) Denique de ipsa eorum ætate adhuc secundum interiorum hominem parva, & infirma eos admonet: unde subditur: *Respondit eis Jesus, Modo creditis, Bede. Quod duobus modis pronuntiaripotest, affirmando scilicet, & insultando. Si insultando, hic est sensus: Tardius ad credendum evigilastis: Ecce enim venit hora ut dispergamini unusquisque in propria, &c. Si affirmando, sensus est: Verum est quod creditis; sed ecce venit hora ut dispergamini unusquisque in propria, &c. me solum relinquantis. Augustinus* (tract. 103.) Non enim quando comprehensus est, tantummodo carne sua ejus carnem, verumetiam mentem reliquerunt fidem. *Chrysostomus* (hom. 78.) Dicit autem, *Dispergamini*, scilicet quando tradat: tantum enim vobis dominabitur timor ut neque simul possitis recedere. Sed ego ex hoc nullum patiar malum: unde subdit: *Et non sum solus, quia Pater mecum est, Augustinus* (tract. eod.) Ad hoc intelligendum eos volebat extendi, & crescere, ne sic à Patre Filium cogitarent existisse ut putarent etiam recessisse. Deinde sermonem concludit dicens: *Hæc locutus sum vobis, ut in me pacem habeatis. Chrysostomus* (ut supra.) Id est, ut non abiciatis me à mente vestra. Non enim nunc solum quando comprehendat, sicut vobis adversa, sed donec eritis in mundo, pressuram habebitis, id est tribulationem; & hoc est quod

(1) *Al. auxiliari.*

CAPUT XVII.

(a) **H**æc locutus est Jesus; & sublevatis oculis in cælum dixit: Pater, venit hora, clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te: sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam. Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum. Ego te clarificavi super terram, opus consummavi quod dedisti mihi ut facerem. Et nunc clarifica me tu Pater apud te ipsum claritate quam habui, priusquam mundus fieret, apud te.

(b) Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dedisti, & sermonem tuum servaverunt. Nunc cognoverunt quia omnia quæ dedisti mihi, abs te sunt: quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis, & ipsi acceperunt, & cognoverunt vere quia à te exiivi, & crediderunt quia tu me misisti.

(c) Ego pro eis rogo; non pro mundo, sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt. Et mea omnia tua sunt, & tua mea sunt, & clarificatus sum in eis. Et jam non sum in mundo, & hi in mundo sunt, & ego ad te venio. Pater sancte, serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi, ut sit unum, sicut & nos. Cum essem cum eis ego servabam eos in nomine tuo: quos dedisti mihi ego custodivi, & nemo ex eis perit, nisi filius perditionis, ut Scipura impicatur. Nunc autem ad te venio, & hæc loquor tu mundo, ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis.

Ego

(d) Ego dedi eis sermonem tuum, & mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut & ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos à malo. De mundo non sunt, sicut & ego non sum de mundo: Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Sicut tu me misisti in mundum, ita & ego misi eos in mundum: & pro eis ego sanctifico me ipsum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate.

(e) Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint, ut credat mundus quia tu me misisti. Ego claritatem quam tu dedisti mihi, dedi eis, ut sint unum, sicut & nos unum sumus. Ego in eis & tu in me, ut sint consummati in unum, & cognoscat mundus quia tu me misisti, & dilexisti eos, sicut & me dilexisti.

(f) Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, & illi sint mecum, ut videant claritatem meam quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater juste, mundus te non cognovit; ego autem te cognovi, & hi cognoverunt quia tu me misisti. Et notum feci eis nomen tuum, & notum faciam: ut dilectio qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis.

(a) **C**hrisostomus (hom. 79.) Quia dixerat Dominus, *In mundum pressuram habebitis*, post adnotationem in orationem convertitur, erudiens nos in tribulationibus, omnia dimittentis, ad Deum refugere: unde dicitur: *Hæc locutus est Jesus. Bede.* Illa intelligi debent quæ in cœna locutus est, quædam quidem sedendo usque ibi, *Surgite & eamus hinc*; deinde stando usque ad hymni finem, cuius hoc est initium: *Et sublevatis oculis in cælum dixit: Pater, venit hora: clarifica Filium tuum, Chrysostomus* (ibidem.) Propter hoc in cælum oculos elevavit ut nos doceret (1) extensionem quæ est in orationibus, ut stantes sursum aspicimus, non oculis carnis solum, sed & mentis. *Augustinus* (tract. 104.) Poterat autem Dominus in forma servi, si hoc opus esset, orare silentio; sed ita se Patri exhiberi voluit precatorem ut meminisset nostrum se esse doctorem. Proinde non solum ad ipsos sermocinatio, sed etiam pro ipsis ad Patrem oratio, discipulorum est edificatio: profecto & nostrum, qui fueramus conscripti lecturi. Hoc autem quod ait, *Pater, venit hora*, ostendit omne tempus, & quid quando faceret, vel fieri sineret, ab illo dispositum qui temporis subditus non est. Non autem credatur hæc hora fato urgente venisse, sed Deo potius ordinante: abit enim ut sidera mori cogere siderum conditorem, *Hilarius* 3. de Trin. (post princ.) Non diem autem, non tempus, sed horam venisse dicit. In hora diei portio est: & quæ erit hæc hora? Jam nunc conspuendus, flagellandus, crucifigendus erat; sed clarificat Pater Filium. Sol de cursu operis defecit, & interitum suum cum eo reliqua mundi elementa senserunt; ad omnes Domini in cruce

pendentis terra tremuit, (2) & eum qui mortuus erat se contestata est non capere. Proclamat Centurio, *Math. 17.* Vere Filius Dei, erat iste: prædictioni consentit effectus. Dominus dixerat, *Clarifica Filium tuum*. Nomen solum nomine contestatus est esse se Filium, sed & proprietate qua dicitur, *Tuum*: multi enim nos filii Dei, sed non talis hic Filius: hic enim proprius & verus est Filius origine, non adoptione; veritate non nuncupatione; natiuitate, non creatione. Ergo post clarificationem ejus, veritatem confessio secuta est: nam verum Dei Filium Centurio constetur, ne quis credentium ambigeret quod: aliquis persequentium non negasset. *Augustinus* (tract. 104.) Sed si passione clarificatus dicitur, quanto magis resurrectione? Nam in passione (3) magis ejus humilitas quam claritas commendatur. Quod ergo ait, *Pater, venit hora, clarifica Filium tuum*, sic intelligendum est tanquam dixerit: Venit hora feminandæ humilitatis: fructum non differas claritatis. *Hilarius* 3. de Trin. (ante med.) Sed forte infirmus reperietur Filius dum clarificationem potioris expectat. Et quis non Patrem potiorera constituitur, cum ipse dicat *Supra 14. Pater major me est?* Sed cavendum est ne apud imperitos gloriam Filii honor Patris infirmet; nam sequitur: *Ut Filius tuus clarificet te.* Non ergo infirmus est Filius, vicem clarificationis ipse, eum clarificandus sit, redditurus. Ergo expositio clarificationis danda; vicissimque reddenda eadem: in utroque ostendit divinitatis virtutem. *Augustinus* (tract. 105.) Merito autem queritur quomodo Patrem clarificaverit Filius, cum sempiterna claritas Patris nec distincta fuerit in forma humana, nec augeri poterit

(1) Attentionem reddit *Anianus ex Græco to sktenos.* (2) *Al. & in eum qui mortuus erat, &c.* (3) *Al. magis esse humilitatis.*

servabat quos in nomine Filii parentes exaudiebat. Neque hoc tam carnaliter debemus accipere velut vicissim nos servant Pater, & Filius: simul enim nos custodiunt & Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus: sed Scriptura nos non levat nisi descendat ad nos. Intelligamus ergo cum ita Dominus loquitur, personas cum distinguere, non separare naturam. Quando ergo servabat discipulos suos Filius praesentia corporali, non expectabat Pater ad custodiendum succedere Filio discedenti; sed eos ambo servabant potentia spiritali, & quando ab eis abstulit Filius praesentiam corporalem, tenuit cum Patre custodiam spiritalem: quia & custodiendos quando Filius homo accepit, custodiae paterna non abstulit, & cum Pater Filio custodiendos dedit, non dedit sine ipso cui dedit; sed dedit homini Filio, non sine Deo eodem ipso Filio: sequitur enim: *Quos dedisti mihi, ego custodiavi, & nemo ex ipsis perivit, nisi filius perditionis, id est traditor Christi, perditioni praedestinatus, ut Scriptura impleatur, qua scilicet de illo maxime in Psalm. 108. prophetatur, Chrysostr. (hom. 80.) Et nimirum solus ille tunc perivit, sed multi postea. Dicit autem: Nemo ex eis perivit; id est, quantum ex mea parte non perdam: quod manifestius alibi (supra 6.) dicit: *Non ejiciam foras. Si vero per seipsum (1) exillent, non ex necessitate ad me traho. Sequitur: Nunc autem ad te venio. Sed quia posset aliquis querere: Numquid non potes eos conservare recedens? Potest quidem, sed cujus gratia hoc dicat, ostendit subdens: Et haec loquor in mundo, ut habeant gaudium meum impletum, in semetipsis; id est, ut non tumultuentur imperfectiores existentes per id quod indicavit quod propter eorum gaudium, & requiem omnia haec infirma loquebatur. Augustinus (tract. 107.) Vel aliter. Quod sit hoc gaudium, jam superius expressum est ubi ait: *Ut sint unum, sicut & nos, unum sumus.* Hoc gaudium suum, id est a se in eos collatum, in eis dicit implendum: propter quod se locutum dixit in mundo. Haec est pax, & beatitudo futuri saeculi. In mundo autem loqui se dicit, qui paulo ante dixerat: *Jam non sum in mundo;* quia enim nondum abierat, hic adhuc erat; & quia mox fuerat abiturus, hic quodammodo jam non erat.**

(d) *Chrysostr. (hom. 81.)* Rursus Dominus assignat causam propter quam digni sunt discipuli multa diligentia potiri a Patre, dicens: *Ego dedi eis sermonem tuum, & mundus eos odio habuit;* quasi dicit: Propter te odio habiti sunt, & propter sermonem tuum. Augustinus (tract. 108.) Nondum autem id experti fuerant passio-

nibus suis, quae illos postea sunt secutae; sed more suo dicit ista, verbis praeteriti temporis futura praenuntians. Deinde causam subjicit cur eos oderit mundus, dicens: *Quia non sum de mundo.* Hoc eis regeneratione collatum est: nam generatione de mundo erant. Donatum est ergo eis ut sicut nec ipse, ita nec ipsi de mundo essent; unde sequitur: *Sicut & ego non sum de mundo.* Ipse de mundo numquam fuit: quia etiam secundum formam servi de Spiritu Sancto natus est, de quo illi renati. Quamvis autem jam non essent de mundo, adhuc tamen necessarium erat eos esse in mundo: unde subdit: *Non rogo ut tollas eos de mundo.* Beda. Quasi dicit: Jam imminet tempus ut tollar ego de mundo, ideoque necesse est ut illi nunc non tollantur de mundo, ut me, & te primum annuntient mundo. Quod vero subdit; *Sed ut servos eos a malo,* licet omnino malum intelligi possit; maxime vult intelligi malum secessionis. Augustinus (tract. 108.) Repetit autem eandem sententiam, dicens: *De mundo non sum, sicut & ego non sum de mundo. Chrysostr. (hom. 81.)* Supra autem dixit: *Quos dedisti mihi de mundo;* illic naturam dicens, hic autem de actibus malis. Dicit autem: *Non sum de mundo;* quia nihil commune cum terra est eis, sed caelestium facti sunt cives: in quo amore suum eis ostendit, dum Patri eos laudat. Hoc autem quod dicit, *Sicut, cum in ipso, & Patre ponitur, paritas ostenditur propter naturae unitatem; sed cum de nobis, & Christo dicitur, multa distantia intermedia inter utrumque existit. Cum autem prius dixit, Servo eos a malo, non de periculis ereptione ait solum, sed de permanentia in fide; unde subdit: Sanctifica eos in veritate. Augustinus (tract. 108.) Sic enim servantur a malo; quod superius oravit ut fieret. Queri autem potest quomodo de mundo jam non erant, si sanctificati in veritate nondum erant. An quia & sanctificati in eadem proficiunt sanctitate, neque hoc sine adiutorio gratiae Dei? Sanctificantur autem in veritate heredes testamenti novi, cujus veritatis umbra fuerunt sanctificationes veteris testamenti; & cum sanctificantur (2) in veritate, sanctificantur in Christo, qui dixit supra 14. *Ego sum via, veritas, & vita;* unde sequitur: *Sermo tuus veritas est.* Graecum Evangelium logos habet, id est verbum. Sanctificavit ergo Pater in veritate, id est in Verbo suo unigenito, suos heredes, & quae coheredes. Chrysostr. (hom. 81.) Vel aliter. Sanctifica eos in veritate; id est, sanctos fac per Sancti Spiritus donationem, & recta dogmata: recta enim dogmata de Deo, docent, & sanctificant*

animam: & quia hic de dogmatibus ait, subjungit: *Sermo tuus veritas est;* hoc est, nullum mendacium est in eo, & nihil typicum ostendit, neque corporeum. Videtur autem mihi & aliud ostendere hoc quod dicit, *Sanctifica eos in veritate;* id est, segregare eos sermoni, & praedicationi: unde subdit: *Sicut tu me misisti in mundum.* Glossa. Pro quo enim Christus missus est, pro hoc & hi: unde Paulus 2. Corinth. 5. „Deus „erat in Christo, mundum reconcilians sibi, & „posuit in nobis verbum reconciliationis. “ Hoc autem quod dicit, *Sicut,* non similiter de eo, & de Apostolis ponitur, sed ut erat possibile hominibus. Dicit autem se eos misisse in mundum, secundum quod erat ei consuetudo, futurum ut factum dicere. Augustinus (tract. 108.) Manifestum est autem per hoc quod nunc adhuc de Apostolis loquitur: nam ipsum nomen Apostolorum quoniam Graecum est, missos significat in Latino; sed quoniam per hoc quod Christus factus est caput Ecclesiae, illi membra sunt ejus, ideo ait: *Et pro eis ego sanctifico meipsum;* id est, eos in me ipso sanctifico, cum & ipsi sint ego. Et ut intelligeremus, cum dixit, *Pro eis sanctifico meipsum,* hoc cum dixisse quod eos ipse sanctificaret, mox addidit: *Ut sint & ipsi sanctificati in veritate,* id est in me, secundum quod Verbum veritas est, in quo & ipse Filius hominis sanctificatus est ab initio, quando *Verbum caro factum est:* supra 1. Tunc enim sanctificavit se in se, id est hominem se in Verbo: quia unus Christus Verbum, & homo: propter sua vero membra dicit: *Et pro eis ego sanctifico meipsum;* hoc est, ipsos in me, quoniam in me etiam ipsi sunt, & ego. *Ut sint & ipsi sanctificati in veritate.* Quid est, *Et ipsi,* nisi quemadmodum ego, & in veritate, quod sum ego? Chrysostr. (ut supra.) Vel aliter. *Pro eis sanctifico meipsum;* id est, meipsum offero tibi hostiam: hostiae enim omnes sanctae dicuntur, & quaecumque Deo dicantur. Quia vero antiquitas in figura sanctificatio erat, utpote in ove, nunc autem est ipsa veritate, ideo subdit: *Ut sint & ipsi sanctificati in veritate:* quia & eos tibi facio oblationem: quod propterea dicit, quia ipse qui fertur est caput eorum, aut quia & ipsi impletur. „Exhibete enim (ait Apostolus, Ius pm. 11.) membra vestra hostiam viventem.

(e) Augustinus (tract. 109.) Cum orasset Dominus pro discipulis suis, quos & Apostolos nominavit, adjunxit & ceteros qui in eum fuerat credituri, dicens: *Non pro eis autem rogo.* Thom. Oper. Tom. IX.

(1) *Al.* & non longe post nati. (2) *Implet sensum Nicolajus ex Augustini textu.* Sed restat nobis quaestio adhuc solvenda Paulus Apostolus, qui non ab hominibus, neque per hominem Apostolum factum dicit, & latro &c. (3) *Al.* pro nobis. (4) *Al.* ut supra.

tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me. Chrysostr. (hom. 81.) Hinc rursus consolatur eos, ostendens aliorum salutis causam futuros, cum dicit: *Qui credituri sunt per verbum eorum in me. Augustinus (tract. 109.)* Ubi omnes suos intelligi voluit, non solum qui tunc erant in carne, sed etiam qui futuri erant; neque hi tantum qui ipsos, cum in carne viverent, Apostolos audierunt; sed & post obitum eorum, (1) & nos longe post nati, per verbum eorum credidimus in Christum: quoniam ipsi qui cum illo tunc fuerunt, quod ab illo audierunt, ceteris praedicaaverunt, atque ita verbum eorum ad nos usque pervenit, & perventurum est ad posteros, quicumque credituri sunt. Potest autem videri in hac oratione non orasse pro quibusdam suis, pro illis scilicet qui neque tunc erant cum illo, neque per verbum eorum postea, sed in eum ante crediderunt. Numquid etiam cum illo erat tunc Nathanael, Joseph ab Arimathaea, & multi alii, de quibus Joannes dicit quod crediderunt in eum? Omnia dicere de Simone sene, de Anna Prophetissa, Zacharia, Elisabeth, Joanne Praecursore: quoniam responderi potest, orandum pro talibus mortuis non fuisse, qui cum magnis suis meritis hinc abierant: hoc enim & de antiquis iustis similiter respondetur. Intelligendum est igitur quod nondum ei sic crediderunt quomodo ipse in se credi volebat; sed post ejus resurrectionem Spiritu Sancto impartito edoctus, & confirmatis Apostolis, sic alios credidisse, quemadmodum Christo credi oportebat. (2) Sed restat ad quaestionem Paulus Apostolus, non ab hominibus, „neque per hominem, Galat. 1. & latro qui tunc creditus quando in ipsis doctoribus fides quae fuerat qualicumque defecit. Proinde relinquatur ut sic intelligamus quod dictum est, *Per verbum eorum,* ut ipsum verbum fidei quod praedicaaverunt in mundo, sic significatum esse credamus. Dictum autem est verbum eorum, quoniam ab ipsis est primitius, ac praecipue praedictum: nam quidem ab ipsis praedicebatur in terra, quando per revelationem Jesu Christi ipsum verbum eorum Paulus accepit; ac per hoc & ille latro in fide sua verbum eorum habebat. Ergo illa oratione pro omnibus quos redemit, sive tunc in carne viventes, sive postea futuros, Redemptor noster oravit. Quid autem, vel quare pro eis rogaret, continuo subjungit dicens: *Ut omnes unum sint.* Hic (3) pro omnibus rogavit quod (4) & supra pro illis, ut omnes unum sint. (5)

(1) *Al.* exirent. (2) *Al.* in virtute.

dicentem, non illud nomen tuum quod vocaris Deus, sed illud quod vocaris Pater meus, quod nomen manifestari sine ipsius Filii manifestatione non possit: nam quod Deus dicitur universae creaturae, etiam omnibus gentibus antequam in Christum crederent: non omnimode esse potuit hoc nomen incognitum: In hoc ergo quod fecit hunc mundum, & antequam imbuerentur in fide Christi, notus in omnibus (1) gentibus Deus; in hoc autem quod non est cum diis falsis colendus, notus in Judaea Deus; in hoc vero quod Pater est hujus Christi, per quem tollit (2) peccatum mundi, hoc nomen ejus prius occultum, nunc manifestavit eis quos dedit ei Pater ipse de mundo. Sed quomodo manifestavit, si nondum venit hora de qua superius dixerat, quod *veniet hora cum jam non in proverbis loquar vobis*? Proinde intelligendum est pro tempore futuro praeteritum positum. *Chrysostronus* (hom. 80.) Vel quod ipsum Christum Filium habeat, manifestaverat eis jam & verbis, & rebus. *Augustinus* (tract. 106.) Per hoc autem quod dicit, *Dedisti mihi de mundo*, dictum est de illis quod non essent de mundo; sed hoc eis regeneratio praesertit, non generatio. Quid est autem quod sequitur: *Tui erant, & mihi eos dedisti*? An aliquando habuit Pater aliquid sine Filio? Absit. Verumtamen habuit (3) aliquid aliquando Dei Filium quod nondum habuit idem ipse hominis Filium, qui nondum erat homo factus ex matre: quapropter quod dixit, *Tui erant*, non inde se separavit Dei Filium; sed solet ei tribuere omne quod potest a quo est ipse qui potest. Quod itaque ait, *Et mihi eos dedisti*, secundum hominem se accepisse hanc potestatem ut eos haberet, ostendit; & etiam ipse sibi eos dedit, hoc est, cum Patre Deus Christus homini Christo; quod cum Patre non est. Hoc autem dixit, ut ostendat eam quam ad Patrem unanimitatem; & quoniam placet Patri ut Filio credant: unde sequitur: *Et sermonem tuum servaverunt. Beda.* Sermonem Patris semetipsum appellat, quia per ipsum Pater omnia condidit, & in se continet omnes sermones; ac si diceret: Memoriae me commendaverunt, ut nunquam obliviscantur. Vel dicit: *Et sermonem tuum servaverunt*, in eo scilicet quod mihi crediderunt: unde sequitur: *Et nunc cognoverunt quia omnia quae dedisti mihi, abs te sunt.* Quidam autem dicunt hanc esse litteram: *Nunc cognoverunt quia omnia quae dedisti mihi,*

(1) *Al. desiderat* gentibus. (2) *Al. peccata.* (3) *Al. desit* aliquid. (4) *Nicolaus* hoc modo implet sensum ex *Augustino*. Quod autem dicit, *Crediderunt vere*, intelligamus dictum esse non eo modo quo supra dixit: *Modo creditis: venit hora ut unusquisque in propria dispergamini*: Sed *vere*, id est quomodo credendum est, inconcusse, firme, stabiliter, fortiter; non jam ad propria redituri, &c. (5) *Al. a Deo.*

abs te sunt: sed hi non habent rationem. Quomodo enim poterat ignorare Filius quae sunt Patris? Sed de discipulis dictum est; quasi dicat: Didicerunt quod nihil est in me alienum extra te, & quod quaecumque doceo, tua sunt. *Augustinus* (tract. 106.) Simul autem Pater dedit ei omnia cum genuit qui habet omnia. *Chrysostronus* (hom. 80.) Et unde didicerunt? Ex verbis meis, quibus docebam eos quoniam a te exivi: hoc enim per totum studebat ostendere Evangelium: unde sequitur: *Quia verba quae dedisti mihi, dedi eis, & ipsi acceperunt.* *Augustinus* (ut supra.) Idem, intellexerunt, atque tenuerunt. Tunc enim verbum accipiunt quando mente percipiunt: unde sequitur: *Et cognoverunt vere quia a te exivi.* Et ne quisquam putaret istam cognitionem jam per speciem factam, non per fidem, exponendo addidit, *Et crediderunt*, ut subaudiamus *vere*, quia tu me misisti. Hoc itaque crediderunt vere, quod cognoverunt vere. Idem enim est, *A te exivi*, quod est, *Tu me misisti*. (4) Quod autem dicit *Crediderunt*, vere intelligendum est: non eo quo supra dixit modo crediderunt, sed vere, id est quomodo credendum est, inconcusse, firme, stabiliter; non jam ad propria redituri, & Christum relicturni. Adhuc ergo discipuli non erant tales quales eos dicit verbis praeteriti temporis, quasi jam esset praenuntians quales futuri essent accepto Spiritu Sancto. Quomodo autem Pater ea verba Filio dederit, facilius quaestio videtur, si secundum quod est Filium hominis accepisse a Patre credatur; si vero secundum id quod est a Patre genitus, accepisse a Patre ista verba cogitatur, nihil ibi temporis cogitatur, quasi prius fuerit, & ea non habuerit: quoniam quidquid Deus Pater Deo Filio dedit, recipendo dedit.

(c) *Chrysostronus* (hom. 80.) Quia multas (5) a Domino consolationes discipuli audientes nondum persuasi erant; de reliquo Patri loquitur, dilectionem quam ad eos habebat ostendens: unde sequitur: *Ego pro eis rogo*; quasi dicat: Non solum quae a me sunt tribuo eis, sed & alium pro hoc rogo; ut ampliorem ostendat amorem. *Augustinus* (tract. 106.) Cum ergo addit, *Non pro mundo*, mundum vult intelligi eos: qui vivunt secundum concupiscentiam mundi, & non sunt in ea forte gratiae ut ab illo eligantur ex mundo; quam fortem significat cum subdit: *Sed pro his quos dedisti mihi.* Per hoc

hoc enim quod eos illi Pater jam dedit, factum est ut non pertineant (1) ad mundum pro quo non rogat. Neque autem quia Pater eos Filio dedit, amittit ipse quos dedit: unde subdit: *Quia tui sunt.* *Chrysostronus* (hom. 80.) Frequenter autem hoc ponit, *Dedisti mihi*, ut dicant quoniam Patri hoc placet, & quoniam non ut alienis veniens eos seduxit, sed ut proprios accipit. Deinde ne quis existimet novum esse ejus principatum, & nuper eos suscepisse a Patre, subiungit: *Et omnia mea tua sunt, & tua mea sunt*; ac si dicat: Neque audiens aliquis quoniam mihi eos dedisti, existimet eos alienos esse a Patre, mea enim ejus sunt; nec audiens quoniam tui erant, existimet alienos eos fuisse a me: quae enim sunt ejus, mea sunt. *Augustinus* (ut supra.) Satis autem hic apparet, quoniam unigeniti Filii sunt omnia quae sunt Patris; per hoc utique quod etiam ipse Deus est, & de Patre natus, Patri aequalis: non quomodo dictum est majori ex duobus Filiis Luc. 15. „Omnia mea tua sunt.“ Illud enim de omnibus dictum est creaturis quae intra creaturam sanctam rationalem sunt; hoc autem ita dictum est, ut sit haec etiam ipsa creatura rationalis quae non nisi Deo subditur. Hoc ergo cum sit Dei Patris, non simul esset & Filius, nisi Patri esset aequalis. Nefas est enim ut sancti de quibus haec locutus est, cujusquam sint nisi ejus a quo creati, & sanctificati sunt. Hoc autem quod ait, cum de Spiritu Sancto loqueretur, supra 16. *Omnia quae habet Pater, mea sunt*, de his dicit quae ad ipsam Patris pertinent divinitatem: neque enim Spiritus Sanctus de creatura quae Patri est subdita, & Filio, fuerat accepturus, cum dicit: *De meo accipiet.* *Chrysostronus* (hom. ead.) Deinde demonstrationem praedictorum ponit dicens: *Et clarificatus sum in eis.* Ex quo pater quoniam potestatem super eos habeo, quoniam glorificant me, tibi credentes, & mihi: nullus enim in quibus non habet potestatem glorificatus est. *Augustinus* (tract. 106.) Dicendo autem jam esse factum, ostendit jam fuisse praedestinatum; & certum haberi vult quod esset futurum. Sed utrum ipsa sit clarificatio de qua dixerat, & certum apud te, quomodo in eis? an cum hoc ipsum innoluit eis, & per eos omnibus qui credunt eis, quasi testibus suis: unde subdit: *Et jam non sum in mundo, & hi in mundo sunt.* *Chrysostronus* (ut supra.) Hoc est, & si non appaream secundum carnem, per hos glorificor qui

pro me moriantur sicut, & pro Patre, & praedicant me sicut & Patrem. *Augustinus* (tract. 106.) Sed si horam istam qua loquebatur attendas, utriusque in mundo adhuc erant. Non enim secundum profectum cordis, & vitae, id accipere possumus, cum dicit: *Jam non sum in mundo.* Numquid ergo factus est ut eum credamus aliquando mundana passus fuisse? Restat igitur ut secundum illud quod etiam ipse in mundo prius erat, in mundo se dixit jam non esse praesentia corporali. An non quotidie dicimus, Jam non est hic, de aliquo quantocumque abituro, & maxime morituro? Unde exponens cur hoc dixerit, adiecit: *Et ego ad te venio.* Commendat igitur Patri eos quos corporali absentia relicturnus est, dicens: *Pater sancte, servo eos in nomine tuo quos dedisti mihi.* (3) Sicut homo Deum rogat pro discipulis suis, quos (4) accepit a Deo. Sed attende quod sequitur: *Ut sint unum, sicut & nos.* (5) Non ait: Ut simus unum ipsi & nos, sicut & nos unum sumus: ipsi utique in natura sua unum sunt, sicut nos in nostra unum sumus: quia enim una eademque persona est Deus & homo, intelligimus hominem in eo quod rogat & Deum in eo quod unum sunt & ille, & ipse quem rogat. (6) Poterat quidem dicere per id quod Ecclesia caput est, & corpus ejus Ecclesia: Ego & ipsi, non unum, sed unus sumus, quia caput & corpus unum est Christus; sed divinitatem suam consubstantialiam Patri ostendens, vult esse suos unum, sed in Christo, non tantum per eandem naturam qua omnes ex hominibus mortalibus aequales Angelis sunt, sed etiam per eandem in eadem (6) habitudinem conspirantem concordissimam voluntatem, in unum spiritum quodammodo caritatis igne conflati. Ad hoc enim valet quod ait: *Ut sint unum, sicut & nos unum sumus*: ut quemadmodum Pater, & Filius non tantum aequalitate substantiae, sed etiam voluntate unum sunt; ita & hi inter quos & Deum mediator est Filius, non tantum per hoc quod ejusdem naturae sunt, sed etiam per eandem dilectionis societatem unum sint. *Chrysostronus* (hom. 80.) Rursus ut homo loquitur subdens: *Cum esset cum eis, ego servabam eos in nomine tuo*, hoc est per tuum adiutorium: humane enim loquitur, & ad eorum mentem estimantium quod majorem quamdam haberent utilitatem ab ejus praesentia. *Augustinus* (tract. 107.) In nomine enim Patris servabam discipulos suos Filii homo, cum eis humana praesentia constitutus; sed & Pater in nomine Filii

(1) *Al. ad eum mundum.* (2) *Supple* cum *Nicolao* requirendum est. (3) *Idem* legit *Nempe* sicut. (4) *Al. accipit.* (5) *Consulta* textum *Augustini* tract. 10. non 106. ut *hic.* (6) *Nicolaus* beatitudinem.

therit in sua perfectione divina. Sed apud homines (1) minor erat, quando in Judæa tantummodo Deus notus erat: quia vero per Evangelium Christi factum est ut Pater innotesceret Gentibus, Patrem clarificavit & Filius. Dicit ergo: *Clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te*; ac si dicat: Resuscita me, ut innotescas toti orbi per me. Deinde magis pandens quomodo clarificet Patrem Filius, subiungit: *Sicut dedisti eis potestatem omnis carnis, ut omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam.* Omnem carnem dixit omnem hominem, à parte totum significans. Hoc autem quod potestas Christo à Patre data est omnis carnis, secundum hominem intelligendum est. *Hilarius 3. de Trin.* (ubi supra.) Caro enim factus ipse vitæ æternitatem erat caducis, & corporeis, & mortalibus redidit. *Hilarius 9. de Trin.* (ante med.) Vel acceptio potestatis sola est significatio nativitatis, in qua accepta id quod est. Non est infirmitati datio deputanda, cum in eo significetur Pater esse quod dedit, & in eo Filius Deus maneat quod vitæ æternæ danda sumperit potestatem. *Chrysostomus* (hom. 79.) Dicit autem: *Dedisti ei potestatem omnis carnis*: ut ostendat quod non ad Judæos solos sua prædicatio, sed ad totum orbem terrarum extenditur. Sed quid est quod dicit, *Omnis carnis*? Non enim utique omnes crederunt. Et quidem quantum ex eo est, omnes crederunt; si vero non attendebant his quæ dicebantur, non ejus qui dicebat, est criminatio, sed eorum qui non susceperunt. *Augustinus* (tract. 105.) Dicit ergo: *Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ita te glorificet Filius*; id est notum te faciat omni carni quam dedisti ei: sic enim dedisti, *ut omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam.* *Hilarius 3. de Trin.* (circ. med.) Sed in quo tandem æternitatis vita est, ostendit cum subdit: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum.* Vita est verum Deum nosse; sed solum hoc non facit vitam: quid ergo connectitur? *Et quem misisti Jesum Christum.* *Hilarius 4. de Trin.* (post princ.) Dom autem Arianum intelligunt solum Patrem verum Deum, solum justum, solum sapientem, à comminatione horum, secundum hoc, Filius separatur. Solum enim, ut ajunt, propria non participantur ab altero; quæ si in Patre solo, & non in Filio existimabuntur, necesse est ut Filius Deus falsus, & insipiens esse credatur. *Hilarius 4. de Trin.* (post princ.) Nulli autem dubium est veritatem ex natura, & ex virtute (2) natu-

(1) Al. major. (2) Al. deest naturæ. (3) Quatuor sæpe citata editiones legunt verum enim triticum est quod in far comminutum, &c. intermedii omisissis. (4) Al. omittitur Dei. Nicolai autem legit. Quæro ergo quomodo Filio veritas desit. (5) Al. ne non ipsi ipsa tria. (6) Al. quoniam.

re esse: (3) verum enim triticum est quod spica structum, & aristas vallatum, & folliculis excussum, & in far comminutum, & in panem coctum, & in cibum sumptum reddit ex se & naturam panis, & munus. Quæro ergo in quo Filio veritas (4) Dei desit, cui non desit Dei nec natura, nec virtus. Natura enim suæ virtutis usus est, ut essent quæ non erant, & fierent quæ placerent. *Hilarius 9. de Trin.* (ante med.) An forte quod ait, *Te solum*, communionem atque unitatem suam à Deo separat? Separat sane, si non ad id quod ait, *Te solum verum Deum*, continue subjeicit, *Et quem misisti Jesum Christum.* Per id enim Ecclesiæ fides Christum verum Deum confessa est, quod solum verum Deum confessa Patrem sit; non enim unigenito Deo natura demutationem naturalis nativitas intulit. *Augustinus 6. de Trin.* (cap. 9.) Videndum est ergo an intelligere cogamur, cum dictum est Patri, *Ut cognoscant te solum verum Deum*, tanquam non insinuare voluerit, quia & solus Pater Deus verus est. (5) ne non nisi ipsa tria simul, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, intelligeremus esse Deum. Nunc ergo ex Domini testimonio & Patrem solum verum Deum dicimus, & Filium solum Deum verum, & Spiritum Sanctum solum verum Deum; & simul Patrem, & Filium, & Spiritum, id est simul ipsam Trinitatem, non tres veros Deos, sed unum verum Deum. *Augustinus* super Joan. (tract. 105.) Vel ordo Verborum est: *Ut te, et quem misisti Jesum Christum cognoscant solum verum Deum*: consequenter enim & Spiritus Sanctus intelligitur, quia Spiritus est Patris, & Filii tanquam caritas consubstantialis amborum. Sic igitur Filius glorificat te, ut omnibus quos dedisti ei, te cognitum faciat. Porro si cognitio Dei est vita æterna, tanto magis in vita æterna, quanto magis in hac cognitione proficimus. Non autem moriemur in vita æterna. Tunc ergo Dei cognitio perfecta erit quando nulla mors erit: summa tunc Dei clarificatio, quia summa gloria. A veteribus autem gloria diffinita est frequens de aliquo fama cum laude. At si homo laudatur cum famæ creditur; quomodo Deus laudabitur (6) quando ipse videbitur? Propter quod scriptum est Psalm. 83. „Beati qui habitant in domo tua, in sæcula sæculorum laudabunt te.“ Ibi erit Dei sine fine laudatio tibi erit Dei plena cognitio, & ideo clarificatio. *Augustinus 1. de Trin.* (cap. 8.) Quod dixerit famulo suo Moysi Exod. 3. „Ego sum qui sum, &

hoc contemplabimur cum vivemus in æternum. *Augustinus 3. de Trin.* (cap. 18.) Cum enim fides nostra videndo fiat veritas, tunc mortalitatem nostram commutatam tenebit æternitas. *Augustinus* super Joan. (ubi supra.) Sed prius hic clarificatur Deus, cum annuntiatus hominibus innotescit, & per fidem credentibus prædicatur: propter quod dicit: *Ego te clarificavi super terram.* *Hilarius 3. de Trin.* (circa med.) Hæc quidem clarificationis vicissitudo non pertinet ad divinitatis profectum, sed ad honorem qui ex cognitione ignorantium suscipiebatur. *Chrysostomus* (homil. 79.) Unde bene dicit, *Super terram*: in celo enim glorificatus fuerat, & in natura gloriam habens, & ab Angelis adoratus. Non igitur de illa gloria ait quæ substantiæ ejus est, sed de ea quæ ad culturam hominum pertinet: unde subdit; *Opus consummavi quod dedisti mihi ut facerem.* *Augustinus* (tract. 105.) Non ait, *Jussisti*, sed *dedisti*: ubi commendatur evidens gratia: quid enim habet quod non accepit, etiam in Unigenito, humana natura? Sed quomodo consummavit opus quod accepit ut faciat, cum refert adhuc passionis experimentum, nisi contummasse se dicat quod se consummatum certissime novit? *Chrysostomus* (hom. 79.) Vel dicit, *Consummavi*; quasi, ea quæ ex parte mea sunt omnia feci; aut quia cum id quod maximum est factum est, dici potest totum jam factum esse. Radix enim honorum submissa erat, quam omnino debebat sequi fructus; & quia his quæ futura erant, ipse jam aderat, & copulabatur. *Hilarius 9. de Trin.* (ante med.) Post quæ, ut meritum obedientiæ, & Sacramentum totius dispensationis intelligeremus, adjeicit: *Et nunc clarifica me, in Pater apud te metipsum.* *Augustinus* (tract. 105.) Supra diceret: *Pater venit hora, clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te*: in quo verborum ordine ostendat, prius à Patre clarificandum Filium ut Patrem clarificaret Filius; modo autem dixit: *Ego te clarificavi, et nunc clarifica me*; tanquam prior ipse Patrem clarificaverit, à quo deinde ut clarificetur exposcit. Ergo intelligendum est utroque verbo superius usum eo ordine quo futurum erat; modo vero usum fuisse verbo præteriti temporis de re futura, velut si dixisset: *Ego te clarificabo super terram, opus consummando quod dedisti mihi ut faciam*; & nunc clarifica me tu Pater; quæ est omnino eadem sententia, nisi quod hic additur clarificationis modus, cum subdit: *Clarificatem quam habui, priusquam mundus fieret, apud te.* Ordo verborum est. *Quam habui apud te, priusquam mundus esset.* Hoc quidem sic intelligendum putaverunt tanquam natu-

S. Thome, Oper. Tom. LX.

(1) Al. omittitur audiamus,

ra humana quæ suscepta est à Verbo, converteretur in Verbum, & homo mutaretur in Deum; immo, si diligentius cogitemus, homo periret in Deo. Non enim quilibet ex ista mutatione hominis, vel duplicari Dei Verbum dicturus est, vel augeri; sed quisquis Dei Filium prædestinatum negat, hunc eundem Filium hominis negat. Cum ergo videret illius prædestinate suæ glorificationis venisse tempus, ut & nunc fieret in redditione quod fuerat in prædestinatione jam factum, oravit dicens: *Et nunc clarifica me tu Pater, &c.* id est, illam claritatem quam habui apud te prædestinatione tua, tempus est ut apud te habeam etiam vivens in dextera tua. *Hilarius 9. de Trin.* (circ. med.) Vel orabat ut id quod ex tempore erat, gloriam ejus quæ sine tempore est claritatis acciperet, ut in Dei virtutem, & spiritus incorruptionem transformata carnis corruptio absorberetur.

(b) *Chrysostomus* (hom. 80.) Quia dixerat, *Opus consummavi*, manifestat quale opus, ut scilicet nomen Dei manifestaret; unde dicitur: *Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo.* *Augustinus* (tract. cv.) Quod si de his tantum dicit discipulis cum quibus cœnavit, non pertinet hoc ad illam clarificationem de qua superius loquebatur; qua Filius clarificat Patrem: quanta est enim gloria quoddecim, vel undecim innotescere potuisse mortalibus? Si autem quod ait, *Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo*, omnes intelligi voluit qui in eum fuerant credituri, est plane ista clarificatio qua Filius clarificat Patrem; & tale est quod ait, *Manifestavi nomen tuum*, quale illud quod supra dixerat, *Ego te clarificavi*, pro tempore futuro & illuc, & hinc præteritum ponens. Sed de his qui jam erant discipuli, non de omnibus qui in illum fuerant credituri, cum hoc dixisset, ea quæ sequuntur credibilibus demonstrant. Ab ipso ergo orationis suæ exordio omnes suos Dominus volebat intelligi, quibus notum faciendo Patrem, clarificat eum. Cum enim dixisset, *Filius tuus clarificet te*, mox quemadmodum id fieret demonstravit dicens: *Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis.* Jam nunc quid de illis à quibus tunc audiebatur discipulis suis dicat (1) audiamus: *Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo.* Non ergo Dei nomen noverant, cum essent Judæi; & ubi est quod legitur Psalm. 75. „Notus in Judæa Deus, & in Israel magnum nomen ejus?“ Ergo intelligendum est: *Manifestavi nomen tuum hominibus illis, quos dedisti mihi de mundo*, qui me audiant hæc

(1) Al. non noverant, sed non noverant, m. 2. quibusdam obedi di-

nes, hoc est ut nos, & illi, unum sumus. *Chryso-
sostomus* (hom. 81.) Et sic in unanimitate ser-
monem concludit, unde incepit ibi finiens: nam
incipiens dixit: *Mandatum novum do vobis, ut
diligatis invicem. Hilarius* 7. de Trinit. (post
princ.) Tum demum unitatis profectus exem-
plo unitatis offenditur cum ait: *Sicut tu Pater
in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint:*
ut scilicet sicut Pater in Filio, & Filius in Pa-
tre est, ita per hujus unitatis formam in Patre,
& Filio unum omnes essent. *Chryso-
sostomus* (ut supra.) Rursus autem & hoc quod dicit, *Sicut,*
non certissimam parilitatis in eis est, sed ut ho-
minibus possibile est; sicut cum dicit *Luc. 6.*
Estate perfecti, sicut & Pater vester caele-
stis perfectus est. *Augustinus* (tract. 110.)
Est autem hic diligenter advertendum, non dix-
isse Dominum, Ut omnes unum simus; sed
*ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego
in te;* subintelligitur, Unum sumus. Ita est
enim Pater in Filio ut unum sint, quia unius
substantiae sunt; nos vero esse quidem possumus
in eis unum, unum tamen cum eis esse non
possumus, quia unius substantiae nos, & ipsi
non sumus. Sic autem sunt in nobis, vel nos in
illis, ut illi unum sint in natura sua, nos unum
in nostra. Sunt quippe & ipsi in nobis, sicut
Deus in templo; sumus autem nos in illis, si-
cut creatura in creatore suo. Ideo ergo addidit,
In nobis, ut quod unum efficimur fidelissima
caritate, gratiae Dei tribuendum esset; non no-
bis. *Augustinus* 3. de Trinit. (cap. 9.) Vel quia
in seipsum unum esse non possunt, dissociati ab
invicem per diversas voluptates, & cupiditates,
& immunditiam peccatorum; unde munde-
ntur per mediatorem, ut sint in illo unum.
Hilarius 8. de Trinit. (ante med. sparsim.) La-
borantes autem haeretici fallere, ne per id quod
dictum est, *Ego, & Pater unum sumus,* naturae
in his unitas, & indifferens divinitatis subsis-
tentia crederetur; sed ex dilectione mutua, &
voluntatum concordia unum essent: exemplum
unitatis istius ex his dictis dominicis protule-
rant: *Ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me,
& ego in te.* Sed licet ipsum intelligentiae suae
sensum impietas demutat, non tamen potest
intelligentia non extare dictorum: si enim rege-
nerati in unius vitae, atque aeternitatis natura
sunt, cessat in his solus unitatis assensus qui
unum sunt in ejusdem regeneratione naturae;
soli autem Patri, & Filio ex natura proprium
est ut unum sint; quia Deus ex Deo unigenitus,
non potest nisi in originis suae esse natura. *Au-
gustinus* (tract. 110.) Quid est autem hoc quod
subdit, *Ut mundus credat quia tu me misisti*

(2) *Al.* quoniam. (2) *Al.* Quomodo rogo intellecturi sumus. (3) *Al.* verba.

Numquid tunc crediturus est mundus, (1)
quando in Patre, & Filio omnes unum erimus?
Nonne ista est pax illa perpetua, poius fidei
merces quam fides? Sed est in hac via propier
ipsam communem fidem omnes qui unum cre-
dimus, unum sumus; etiam sic, non ut creda-
mus, sed quia credimus, unum sumus. Quid
est ergo, *Omnes unum sint, ut mundus credat?*
Ipsi quippe omnis mundus est credens, cum de
his dicat de quibus dixerat: *Non pro his rogo
tantum, sed pro his qui credituri sunt per verba
eorum in me.* (2) Quomodo ergo intellecturi sum-
mus? nisi quia non in eo causam posuit ut cre-
dat mundus, quia illi unum sunt; sed orando
dixit, *Ut mundus credat,* sicut orando dixerat,
Ut unum sint. Denique si verbum quod ait, *Ro-
go,* ubique ponamus, erit hujus expositio sen-
tentiae manifestior. Rogo ut omnes unum sint;
rogo ut & ipsi in nobis unum sint; rogo ut
mundus credat quia tu me misisti. *Hilarius* 8.
de Trinit. (ante med.) Vel per id mundus cre-
diturus est, Filium à Patre missum esse, quod
omnes qui credituri in illum sunt, unum in
Patre, & Filio erant. *Chryso-
sostomus* (hom. 81.) Nihil enim ita scandalizat omnes ut ab invicem
dividi; sed quod credentes fiant unum, hoc
aedificat ad fidem, & hoc etiam à principio di-
xit: *In hoc cognoscant omnes quia mei estis discipu-
li, si dilectionem habueritis ad invicem.* Si enim
altercantur, non dicentur pacifici magistri esse
discipuli. Me vero, inquit, non existentem paci-
fico, non confitebantur à te missum. *Augustinus*
(tract. 110.) Deinde Salvator noster, qui ro-
gando Patrem se hominem demonstrabat, nunc
demonstrat, seipsum, quoniam cum Patre
Deus est, facere quod rogat: unde subdit:
Et ego claritatem quam dedisti mihi, dedi illis.
Quam claritatem, nisi immortalitatem, quam
natura humana in illo fuerat acceptura? Prop-
ter immutabilitatem enim praedestinationis praer-
teriti temporis (3) verbis futura significat. Im-
mortalitatis autem claritatem, quam sibi à Pa-
tre datam dicit, etiam se sibi dedisti intelligen-
dum est. Cum enim tacet Filius in vere Patris
operationem suam, humilitatem commendat;
cum vero in opere suo tacet operationem Pa-
tris, parilitatem commendat. Isto igitur modo,
& hoc loco nec se facit alienum à Patris opere,
quamvis dixerat: *Claritatem quam dedisti mihi,
nec Patrem fecit alienum ab opere suo, quom-
vis dixerat: Dedi eis.* Sicut autem ex eo quod
Patrem pro suis omnibus rogavit, hoc fieri vo-
luit ut omnes unum sint; ita etiam suo bene-
ficio id fieri voluit: unde adunxit: *Ut unum sint
in nobis, sicut & nos unum sumus, Chryso-
sostomus* (hom. 81.)

(hom. 81.) Vel claritatem dicit gloriam quae
est per signa, & dogmata, & ut unanimes sint.
unde subdit: *Ut unum sint in nobis, sicut & nos
unum sumus.* Hac enim gloria, ut sint unum,
etiam signis major est. Universi enim qui per
Apostolos crederunt, unum sunt; & si qui-
dam ex ipsis divisi sunt; hoc eorum desideria
fuit; quod tamen eum non latuit. *Hilarius* 8.
de Trinit. (ante med.) Per acceptum igitur &
datum honorem omnes unum sunt. Sed non-
dum apprehendo ratione, quoniam datus honor
unum omnes esse perficiat. Sed Dominus gra-
duam quemdam, atque ordinem consummandae
unitatis exposuit cum subdit: *Ut unum sint in
nobis;* ut cum ille in Patre per naturam divini-
tatis esset, nos contra in eo per corporalem ejus
nativitatem, & ille iterum in nobis per sacra-
menti esse mysterium crederetur, perfecta per
mediatorem unitas doceretur. *Chryso-
sostomus* (ut supra.) Alibi vero (supra 14.) ait de se, &
Patre: *Veniemus, & mansionem apud eum facimus:*
illic quidem Sabellianorum obstruens ora,
dum scilicet ponit duas personas; hic vero Ar-
rii suspicionem destruens, cum Patrem per se
dicit discipulum advenire. *Augustinus* (tract. 110.)
Neque tamen hoc ita dictum est, tamquam Pa-
ter non in nobis, aut nos in Patre non simus;
sed per mediatorem inter Deum & hominem se
brevis intimavit. Quod vero addidit, *Ut sint
consummati in unum,* ostendit eo perducere recon-
ciliationem quae fit per mediatorem ut perfecta
beatitudine perfruatur. Unde id quod sequit-
ur, *Ut cognoscat mundus quia tu me misisti,* non
se accipiendum puto tamquam iterum dixerit,
Ut credat mundus. Quamdiu enim credimus quod
non videmus, nondum sumus consummati,
sicut erimus cum meruerimus videre quod cre-
dimus. Quando ergo de consummatione loquit-
ur, talis est intelligenda cognitio qualis erit
per speciem, non qualis nunc est per fidem. Ip-
si quippe credentes sunt mundus, non perman-
ens inimicus, sed ex inimico amicus effectus;
propterea sequitur: *Et dilexisti eos sicut me dilexisti.*
In Filio quippe nos Pater diligit, quia
in eo nos elegit: nec ideo pares sumus unige-
nito Filio; neque enim semper aequalitatem sig-
nificat quod dicitur, Sicut illud est, est & istud;
sed aliquando tantum, Quod illud est, est &
illud. Ita in hoc loco nihil est aliud, *Dilexisti
eos sicut me dilexisti,* quam dilexisti eos, quo-
niam & me dilexisti: non enim alia causa est
diligendi membra ejus, nisi quia diligit eum.
Cum igitur eorum quae fecerit, nihil oderit,
quis digne possit eloqui quantum diligit mem-
bra unigeniti Filii sui, & quanto amplius ipsum
Unigenitum?

(1) *Al.* dicens.

(f) *Chryso-
sostomus* (hom. 81.) Postquam dix-
erat, quia multi credent per eos, & multa
gloria poterant loquatur de reliquo de coronis
eis repositis, dicens: *Pater, quos dedisti mihi,
volo ut ubi ego sum, & illi sint mecum.* *Augustinus*
(tract. 110. & 111.) Ipsi sunt quos à Patre ac-
cepit, quos & ipse de mundo elegit: sicut enim
ait in hujus orationis exordio: *Dedit ei potesta-
tem omnis carnis, id est omnis hominis, ut det eis
vitam aeternam:* ubi ostendit potestatem se om-
nis hominis accepisse, ut liberaret quos volue-
rit, & damnaret quos voluerit. Quapropter
omnibus membris suis promissit hoc premium,
ut ubi est ipse, & nos cum illo simus; nec po-
terat non fieri quod omnipotenti Patri se velle
dixerit omnipotens Filius: una vero est Patris,
& Filii voluntas; & si intelligere nondum per-
mittit infirmitas, credat pietas. Quantum ergo
attinet ad creaturam, in qua factus est ex femi-
ne David secundum carnem, eo modo dicere
potuit, *Ubi ego sum;* ut jam ibi se esse diceret
ubi fuerat mox futurus. In caelo ergo nos futu-
ros esse promissit: illo enim forma servi levata
est, quam sumpsit ex Virgine, & ad dexteram
Patris collocata. *Gregorius* 27. Moralium (cap.
1.) Ubi est ergo quod rursus veritas dicit supra
3. *Nemo ascendit in caelum nisi qui de caelo descen-
dit?* Quae sibi in verbis suis non discrepat: quia
enim membrorum suorum caput Dominus fac-
tus est, repulsa reproborum multitudo, solus
etiam est nobiscum; & sic dum nos cum illo
unum jam facti sumus, unde solus venit in se,
illuc etiam solus redit in nobis. *Augustinus*
(tract. 111.) Quod vero attinet ad formam Dei,
in qua aequalis est Patri, si secundum eam velli-
mus intelligere quod dictum est, *Ubi ego sum,
& illi sint mecum,* abcedat ab animo omnis ima-
ginum corporalium cogitatio, & non inquirat-
ur aequalis Patri Filius ubi sit: quoniam nemo
invenit ubi non sit: propterea non eis satis
fuit (1) dicere: *Volo ut ubi ego sum, & ipsi sint,
sed addidit mecum.* Esse enim cum illo magnum
bonum est: nam & miseri possunt esse ubi est
ille, sed beati soli sunt cum illo. Et ut de vifi-
bili, quamvis longe dissimili, qualemque su-
mamus exemplum; sicut caecus etiam si ibi sit
ubi lux est, non est tamen ipse cum luce, sed
absens est à praesente; ita non solum infidelis,
sed etiam fidelis, est, esse nunquam possit ubi
non sit Christus, non est tamen ipse cum Chris-
to per speciem: nam fidelem non est dubitan-
dum esse cum Christo per fidem. Sed hic de
specie illa dicebat in qua videbimus eum sicuti
est: unde adunxit: *Ut videant claritatem meam
quam dedisti mihi. Ut videant dicit, non ut cred-
ant: fidei merces est ista, non fides.* *Chryso-
sostomus*

nus (hom. 81.) Non autem dixit, Ut participet gloriam meam, sed ut videant, hoc occulte insinuans quoniam omnis requies ibi est Filium Dei videre. Dedit autem ei Pater claritatem quando eum genuit. *Augustinus* (tract. 111.) Cum ergo viderimus claritatem quam dedit Pater Filio; etiam si eam dici hoc loco intelligamus, non quam Pater aequali Filio, gignens eum, dedit, sed quam factio homini Filio dedit post mortem crucis: tunc fiet iudicium, tunc tolletur impius ne videat claritatem Domini: quam, nisi illam qua Deus est? Si ergo secundum id quod Filius Deus est, accipiamus hoc dictum, *Volo ut ubi ego sum, & ipsi sint mecum, in Patre cum Christo erimus, qui cum dixisset, Ut videant claritatem quam dedisti mihi, continuo subiunxit: Quia dilexisti me ante constitutionem mundi.* In illo enim dilexit & nos ante constitutionem mundi, & tunc prædestinavit quod in fine facturus est mundi. *Beda.* Claritatem igitur vocat dilectionem qua ipse dilectus est a Patre ante mundi constitutionem; in illa claritate & nos dilexit ante constitutionem mundi. *Theophylactus.* Postquam ergo pro fidelibus oravit, & tot illis prospera promisit, ponit quoddam pium, & propria mansuetudine dignum, dicens: *Pater iuste, mundus te non cognovit: quasi dicat: Ego cuperem cunctos homines consequi dicta bona, quæ quidem pro fidelibus imploravi; sed quia ignoraverunt te, ideo non contingent gloriam, & coronas.* *Chrysostomus* (hom. 81.) Videtur autem mihi hoc & anxius dicere, quoniam eum qui ita bonus, & iustus est cognoscere noluerunt. Non igitur hoc est quod Judæi dicunt, quoniam ipsi quidem te cognoscunt, ego vero ignoro; sed è contrario est: unde subdit: *Ego autem cognovi te, & hi cognoverunt*

(1) Al. & amatorem. (2) Al. spem. (3) Al. & in illo diligimus eum? Ipse diligitur totus, &c.

CAPUT XVIII.

(a) **H**ÆC cum dixisset Jesus, egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introivit ipse, & discipuli ejus. Sciebat autem & Judas, qui tradebat eum, locum: quia frequenter Jesus convenerat illuc cum discipulis suis.

(b) Judas ergo cum accepisset cohortem, & a pontificibus, & pharisæis ministros, venit illuc cum laternis, & facibus, & armis. Jesus itaque sciens omnia quæ ventura erant super eum, processit, & dixit ad eos, Quem quæritis? Responderunt ei, Jesum Nazarenum. Dicit eis Jesus, Ego sum. Scabatur autem & Judas, qui tradebat eum, cum ipsis. Ut ergo dixit eis, Ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogavit eos, Quem quæritis? Illi autem dixerunt, Jesum Nazarenum. Respondit Jesus: Dixi vobis, quia ego sum. Si ergo me quæritis, finite hos abire. Ut impleteret sermo quem dixit: Quia quos dedisti mihi, non perdidit ex eis quemquam.

(c) Simon ergo Petrus habens gladium eduxit eum, & percussit pontificis servum, &

quia tu me misisti: & notum feci eis nomen tuum & notum faciam, per Spiritum Sanctum ei perfectam cognitionem dando. Si autem didicerint quis es tu, scient quia ego non sum separatus a te, sed valde amatus, & proprius Filius, & conjunctus. Hoc vero suasi eis, ut ego maneam in eis; & sic fidei quæ est in me, (1) & amorem servabunt certissime; & hoc est quod subditur: *Ut dilectio qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis; quasi dicat: Ipsi me amantibus, ego maneo in eis.* *Augustinus* (tract. 111.) Vel aliter. Quid est eum cognoscere, nisi vita æterna, quam mundo damnato non dedit, reconciliatio dedit? Propterea itaque mundus non cognovit quia iustus es. Hoc meritis ejus, ut non cognosceret, retribuisti: & propterea mundus reconciliatus cognovit quia misericors es; & ut cognosceret, non ei merito, sed gratia subvenisti. Denique sequitur: *Ego autem cognovi te.* Ipse fons gratiæ est Deus natura, homo autem de Spiritu Sancto, & Virgine ineffabili gratia. Denique quia gratia Dei per Jesum Christum est, dicitur: *Et hi cognoverunt: ipse est mundus reconciliatus; sed ideo quia tu me misisti: ergo gratia cognoverunt.* *Et notum feci eis nomen tuum per fidem, & notum faciam per (2) speciem; ut dilectio qua dilexisti me, in ipsis sit.* Qualis est ista locutio; tali & Apostolus usus est 1. Tim. 4. Bonum certamine certavi; non autem, Bonum certamine, quod usufratus diceretur. Quomodo autem dilectio qua Pater dilexit Filium, esset in nobis, nisi quia membra ejus sumus, (3) & in illo diligimur, cum ipse diligitur totus, id est caput, & corpus? Et ideo subiunxit, *Et ego in ipsis: est enim in nobis tamquam in templo suo, nos autem in illo secundum quod caput nostrum est.*

& abscondit auriculam ejus dexteram. Erat autem nomen servo Malchus. Dicit ergo Jesus Petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum?

(d) Cohors autem, & tribunus, & ministri Judæorum comprehenderunt Jesum, & ligaverunt eum, & adduxerunt eum ad Annam primum: erat enim socer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius. Erat autem Caiphæ qui consilium dederat Judæis, quia expedit unum hominem mori pro populo.

(e) Sequebatur autem Jesum Simon Petrus, & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici, & introivit cum Jesu in atrium pontificis; Petrus autem stabat ad ostium foris. Exiit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici, & dixit ostiariæ, & introduxit Petrum. Dixit ergo Petro ancilla ostiaria: Numquid & tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille, Non sum. Stabant autem servi, & ministri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant se. Erat autem cum eis & Petrus stans, & calefaciens se.

(f) Pontifex ergo interrogavit Jesum de discipulis suis, & de doctrina ejus. Respondit ei Jesus: Ego palam locutus sum mundo. Ego semper docui in synagoga, & in templo, quo omnes Judæi conveniunt, & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis: ecce hi sciunt quæ dixerim ego.

(g) Hæc autem cum dixisset, unus assistens ministrorum dedit alapam Jesu, dicens: Sic respondes pontifici? Respondit ei Jesus: Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo; si autem bene, quid me cædis? Et misit eum Annas ligatum ad Caipham pontificem.

(h) Erat autem Simon Petrus stans, & calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Numquid & tu ex discipulis ejus es? Negavit ille, & dixit, Non sum. Dicit ei unus ex servis pontificis cognatus ejus cuius abscondit Petrus auriculam: Nonne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo negavit Petrus, & statim gallus cantavit.

(i) Adducit ergo Jesum ad Caipham in prætorium. Erat autem mane: & ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent pascha. Exiit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit: Quam accusationem assertis adversus hominem hunc? Responderunt, & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissent eum. Dicit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundum legem vestram judicate eum. Dixerunt ergo ei Judæi: Nobis non licet interficere quemquam. Ut sermo Jesu impleteretur quem dixit, significans qua morte esset moriturus.

(k) Introivit ergo iterum in prætorium Pilatus, & vocavit Jesum, & dixit ei: Tu es Rex Judæorum? Respondit Jesus: A temetipso hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me? Respondit Pilatus: Numquid ego Judæus sum? Gens tua, & pontifices tui tradiderunt te mihi: quid fecisti? Respondit Jesus: Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decerant ut non traderer Judæis. Nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo Rex es tu? Respondit Jesus: Tu dicis, quia Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas?

(l) Et cum hoc dixisset, iterum exiit ad Judæos, & dixit eis: Ego nullam inventio in eo causam. Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pascha. Vultis ergo dimittam vobis Regem Judæorum? Clamaverunt rursum omnes dicentes: Non hunc, sed Barabbam. Erat autem Barabbas latro.

(a) **A**ugustinus (tract. 112.) Terminato sermone quem post cenam Dominus ad discipulos habuit, adjuncta oratione quam dixerat ad Patrem, ejus passionem Joannes Evangelista sic exorsus est: *Hæc cum dixisset Jesus, egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introivit ipse, & discipuli ejus.* Non autem continuo hoc factum est cum ejus illa finita esset oratio; sed alia quedam sunt interposita, quæ ab isto prætermissa, apud alios Evangelistas leguntur. *Augustinus* de Conc. Evang. (Lib. 3. cap. 3.) Facta est enim contentio inter eos, quis eorum videretur esse major, sicut Lucas commemorat cap. 23. Dixit etiam ipse Petrus, sicut ipse Lucas subiungit ibid. „Ecce satanas experivit vos, ut cribraret sicut triticum,“ & cetera quæ ibi sequuntur. Et „hymno dicto (sicut Matheus cap. 24. & Marcus cap. 14. commemorant) exierunt in montem Olivæ.“ Constat ergo narrationem Matthæus, & dixit: Tunc venit Jesus cum illis in villam quæ dicitur S. Thom. Oper. Tom. IX.

„ci-